

čerpal přímo z každodenního života Benátčanů.

Shodou okolností vstupuje v okamžiku vzniku tohoto textu (počátek prosince 2022) do tuzemských kin dokument *Tizian – říše barev*. Jsem zvědav na to, zda vůbec (případně v jakém kontextu) v něm padne **Tintoretto** jméno.

Jaroslav Stuchlý

GIUSEPPE DOMINGO ROMANO
FILMOGRAFIE:

2022 Vasco Live – Circo Massimo
Roma (koncert)

Franco Battiato – Il Tributo
(dokumentární)

2020 Famo\$o (dokumentární)

2019 Vasco – NonStop Live 018 +
019 (koncert)

2017 Vasco Modena Park – Il Film

2016 Tutto in una notte – Live Kom
015

MUO MUZEUM
UMĚNÍ OLOMOUC

TINTORETTO – REBEL Z BENÁTEK

WWW.MUO.CZ
→

ÚT 07 02 2023 19:00 ▲ ARCIDIECZŇNÍ MUZEUM OLOMOUC
FILMART AMO → Z CYKLU DOKUMENT

TINTORETTO – REBEL Z BENÁTEK

Tintoretto – Un ribelle a Venezia | Itálie 2019 |

96 min. REŽIE: Giuseppe Domingo Romano

SCÉNÁŘ: Melania Gaia Mazzucco KAMERA:

Emanuele Cerri HUDBA: Giuseppe Santamaria,

Claudio Trippa HRAJÍ: Helena Bonham Carter,

Peter Greenaway, Melania Gaia Mazzucco,

Frederick Ilchman, Kate Bryan, Matteo Casini,

Michel Hochmann, Tom Nichols ad.

Giuseppe Domingo Romano pracující také pod přezdívkou **Pepsy Romanoff** je široce rozkročen mezi televizními formáty, záznamy koncertů, videoklipy a uměleckými filmy. Na velkém plátně debutoval roku 2014 jako kameraman dokumentárního snímku *The Lack* (2014), který na příbězích několika žen zkoumá onen titulní nedostatek, respektive hledání smyslu a zaplnění vnitřní prázdnoty v životě. **Romano** opakovaně spolupracuje s italskou rockovou hvězdou **Vasco Rossim** (1952) a k 500. výročí narození natočil dokument o malíři **Jacopu Robustim**, známějším pod přídomkem **Tintoretto** (1518–1594).

” Na poli malířství představuje Tintoretto zvláštní, neobvyklý, zručný, rozhodný a vůbec mimořádně překvapující talent. (Vasari, 1568)

Za svůj přídomek **il Tintoretto** (Barvíř) vděčil umělec svému otci, barvíři láttek. Narodil se v Benátkách, kde patrně s jedinou výjimkou cesty na mantovský dvůr strávil celý svůj život. Svůj styl zdokonaloval neustálými kreslířskými cvičeními a studiem uměleckých předmětů benátských sbírek. Ve dvaceti letech se z něj stal nezávislý malíř pracující na zakázkách pro benátské scuoli, čili světská bratrstva (charitativní instituce disponující značným majetkem

a vedené volenými úředníky). On sám se stal členem Scuola Grande di San Rocco a vedl ateliér, v němž se vedle dalších žáků učily malířskému umění i jeho děti. **Tintorettova** díla z pozdějšího období bývají označována za slabší, protože na nich pracovali právě jeho žáci. Ale již jeho současníci kritizovali spěch, s jakým přijímal a plnil zakázky. Zlomovým se v jeho životě stala smrt nejstarší dcery **Marietty** (1556–1590), která se také věnovala malířství a z jejíž ztráty se otec již nedokázal vzpamatovat. V závěti **Tintoretto** svěřil rozpracované obrazy k dokončení nejstaršímu synovi **Domenicovi**. Zemřel během morové epidemie.

” Tintoretův odvážný realismus jedno děsil, jiné zase naplňoval nadšením a obdivem. (H. Tietze, 1948)

Žádný jiný podobný dokument neuběhne rychleji než tento. Jako kdyby tvůrce přijal za svoje **Tintorettovy** zásady rychlosti a produktivity, **Romano** chvályhodně rezignuje na jakékoli vlastní umělecké vklady. Neuvidíme žádné lyrické ani symbolické pasáže, které v lepším případě působí nadbytečně, v tom horším křečovitě, dokument se vyhýbá jakékoli dramatizaci a inscenování výjevů z malířova života. Místo toho dává prostor odborníkům,

Tintorettovi a Benátkám, s nimiž byl tento umělec celoživotně spjatý.

Informacemi nabitý dokument je do značné míry založen na uměleckém střetu **Tintoretta** s jeho tehdejšími soupeři: **Tizianem** (1488–1576), jehož ateliér **Tintoretto** brzy opustil kvůli údajné mistrově žárliivosti na jeho talent (potvrzeno však není ani to, zda v jeho dílně vůbec kdy pracoval), a **Veronesem** (1528–1588), který po příchodu do Benátek znamenal pro **Tintoretta** nevítanou konkurenci. V benátském kontextu samozřejmě padne i jméno **Pietra Aretina** (1492–1556), spisovatele, dramatika, ale také významného uměleckého kritika a mecenáše, jenž se od **Tintoretta** rychle odvrátil právě ve prospěch svého blízkého přítele **Tiziana**.

Ke srovnání dvou zpracování stejného námětu (*Svatba v Káni galilejské*) si tvůrci pozvou režiséra **Petera Greenawaye**. Ten si pomůže hudební terminologií, a zatímco **Veronesem** verzi označí za ekvivalent klasicistní skladby, u **Tintoretta** neváhá mluvit přímo o jazzu. Také srovnání výjevu *Uvedení Panny do chrámu* dopadá v **Tintorettovi** prospěch, když (na rozdíl od **Tiziana**) vsadil na odvážnou vertikální linii a prezentoval se div ne jako průkopník feminismu.

Tintoretto je nazýván rebellem, inovátorem, v duchu úvodního citátu **David Bowieho**, který vlastnil jedno jeho dílo, dokonce rockovou hvězdou. Ale byl také obchodníkem, který neváhal použít nekalých praktik k tomu, aby získal zakázku. Často je zmiňována podobnost **Tintorettova** díla s prací filmových režisérů: hloubku ostrosti, širokoúhlé plátno, dělené pole obrazu, zmrazený záběr, zvláštní hru světla a stínu nebo důraz na stropy zvyšující dramaticčnost vyznění, to vše lze na jeho malbách najít. A takové *Nalezení ostatků svatého Marka* je díky perspektivistické linii architektonické dekorace záběr jako vystřižený z **Wellesova Občana Kanea** (1941).

Dalším tématem, k němuž se dokument opakovaně vrací, je restaurátorská práce na dvou **Tintorettoových** obrazech v Scuola Grande di San Rocco, *Panně Marii s knihou* a *Panně Marii v modlitbě* (1582–1583). Je to pocho-pitelné, protože restaurátorské práce sponzoroval Sky Arts podepsaný pod výrobou filmu.

Námítku bych vznesl snad jen proti tvrzení, že námět obrazu *Zuzana a starci* pochází ze starozákonní knihy Daniel. Jde pouze o nekanonickou pasáž, 13. kapitolu, která do struktury zmíněné knihy o dvanácti kapitolách nepadá ani kompozičně, ani obsahově.

Navíc se zde tvůrci připravili o možnost porovnat tři různé **Tintorettovy** verze stejného námětu. Prezentován je obraz ze sbírky vídeňského Kunsthistorického muzea, zatímco ranější verze z pařížského Louvru a madridského Prada dokument opomíjí. Přitom posledně jmenovaný je zajímavý minimálně tím, že starci zde nejsou v roli voyerů, ale jeden z nich velmi aktivně osahává nahou ženu na řadrech.

Aniž by to ve filmu někdo explicitně uvedl, vyplývá z něj, že **Tintoretto** novátorství spočívalo mimo jiné i v tom, že sice navazoval na ideály antického umění a **Michelangelovu** sochařskou tvorbu, zároveň však pojímal postavy realisticky, až naturalisticky, přičemž